

Vida e identidade organizativa

Os Estatutos de NOVA ESCOLA GALEGA, que sufriron dúas modificacións parciais ^[1], desenharon unha estrutura organizativa que descansa no funcionamento e na toma de decisións democráticas, a partir das Asembleas Anuais, como marco no que, entre outras cuestións, se aproban as memorias de actividades e económica de cada anualidade, o Plan de Acción anual e se elixe e/ou ratifican as diversas responsabilidades directivas e organizativas. Un órgano colexiado, o Secretariado Galego, do que forman parte, a Presidencia, a Vicepresidencia, a Secretaría e a Tesourería, de elección directa e renovable, xunto a diversas Secretarías Técnicas, tanto internas como de representación externa, máis os representantes dos diversos Grupos de traballo recoñecidos, alimenta o funcionamento ordinario. O Secretariado Galego mantén reunións periódicas ao longo do ano, asegurando a toma de decisións e acordos e a coordinación das actividades da Asociación.

Nova Escola Galega estivo estruturada mediante a pertenza de asociados/as, tanto ao conxunto, como a un determinado Grupo territorial /comarcal, ou dado o caso a un determinado Grupo de traballo educativo, de onde se derivaba a elección de representantes, en cada caso, para contribuír a conformar o Secretariado Galego. Por isto chegou a haber Grupos territoriais nas comarcas ou terras de Ferrol, A Coruña, Santiago, O Barbanza, O Morrazo, O Salnés, Pontevedra, Vigo, Ourense e Lugo, se ben con irregular funciona-

[1] Con aprobación oportuna mediante asambleas extraordinarias convocadas e realizadas en 1999 e en 2010.

mento e con dificultades crecentes de elección de representantes territoriais (e menos aínda de dispoñer de regulamento de funcionamento zonal, aprobado en asemblea zonal e ratificado polo Secretariado Galego), nalgún casos mesmo debido á existencia de afiliado/as nunha zona dada, pero con inexistencia de vida asociativa zonal. Esta limitada vida asociativa zonal tivera, en troques, unha visible actuación nos anos oitenta, en particular, cando aínda era débil a actividade dos CEFOCOPs, isto é, os centros públicos para a formación continuada do profesorado coa súa programación anual de actividades de formación.

A constatación do menor dinamismo levou a proceder, en particular, á reforma estatutaria aprobada en 2010, que permitiu unha mellor configuración dos Grupos de traballo, aínda que tamén a unha minoración do carácter territorial/zonal da vida organizativa.

Sinalándoo, do seguinte modo:

Art. 10 - Grupos de traballo e colectivos:

1. *Poderán constituírse Grupos de Traballo por parte das persoas asociadas que se propoñan calquera actividade pedagóxica incluída nas finalidades da Asociación, previo coñecemento e autorización provisoria por parte do Secretariado do funcionamento, obxectivos e outras características.*

2. *Igualmente, poderán integrarse en NEG colectivos que así o soliciten e compartan as finalidades da asociación. A integración será autorizada provisoriamente polo Secretariado e será ratificada pola Asemblea Xeral. As persoas integrantes do colectivo serán asociadas a NEG, cos mesmos dereitos e deberes.*

3. *Os traballos das persoas asociadas realizados coa referencia de Nova Escola Galega quedarán no Arquivo da Asociación sen prexuízo da publicación individual polas persoas que os realizen. Só se poderá facer constar na publicación a referencia da Asociación se o Secretariado Galego o autoriza expresamente.*

4. *Tocante ás publicacións realizadas en nome da Asociación, e nomeadamente aquelas nas que se expoñan os seus posicionamentos, o Secretariado terá información con antelación suficiente para poder facer as suxestións que se consideren pertinentes e autorizar expresamente a publicación.*

5. *Os Grupos de Traballo e os colectivos atenderán, dentro das súas posibilidades, as demandas que a Asociación lles faga, co fin de informar ao Secretariado Galego sobre a súa actividade específica.*

6. Os Grupos de Traballo e os colectivos terán no Secretariado unha persoa vogal proposta polo propio Grupo ou colectivo e ratificada pola Asemblea Xeral, que será a encargada de lle dar cobertura á necesaria información en ambas direccións.

Art. 17 - Composición do Secretariado Galego:

O Secretariado Galego está composto por Presidencia, Vicepresidencia, Secretaría, Tesouraría, cinco vogais e mais un vogal representante por cada un dos grupos de traballo ou colectivos constituídos formalmente na Asociación.

Estas indicacións serviron de base para orientar a formación de Grupos de Traballo e a programación de actividades abertas a todas as persoas interesadas, aínda que manifestándose algúns desaxustes, ante o que se procedeu a establecer unha mellor regulamentación mediante o traballo de dúas reducidas comisións do Secretariado: en 2020 o Secretariado Galego aprobou, como consecuencia, o "Regulamento dos Grupos de Traballo" e o "Protocolo de actividades de formación".

Son trazos pretendidos da súa identidade organizativa:

- querer ser un grupo amplo, flexíbel, plural desde o punto de vista ideolóxico, e eficaz, que pretende ensamblar as achegas sectoriais dentro dun marco globalizador e unificador,
- o recoñecemento e apoio ás dinámicas grupais internas, tanto a escala nacional galega como territorial e sectorial,
- un espazo convivencialmente acolledor, de participación, con dinámicas de consenso e non exclusivistas, e con transparencia no seu funcionamento,
- un espazo humano que se considera parte dun tecido social cívico e crítico. Crítico coas estruturas e prácticas de poder que se consideran contraditorias co modelo organizativo preconizado,
- un espazo potenciador da formación e da investigación do profesorado para a elaboración de propostas e prácticas pedagóxicas co máximo rigor científico e profesional,
- no que se pretende conxugar a estabilidade/continuidade necesarias coa renovación e a progresiva acumulación dun patrimonio intelectual educativo,
- con vontade de ser plataforma de opinión e de contribución participante na construción da nova escola pública galega e democrática.

Ao longo destes anos sempre funcionou con regularidade o Secretariado Galego e con reunións periódicas, cada certo tempo parcialmente renovado nos seus compoñentes, a través das

Secretariado de NEG e Consello de redacción da RGE (2018).

Asembleas Ordinarias Anuais da Asociación. Ten funcionado con algunha variabilidade ao longo do tempo: nunca con menos de seis compoñentes, cunha media de nove e con ata catorce compoñentes; as súas reunións nunca descendieron de sete-oito por curso lectivo, celebrándose en Santiago de Compostela, ben nas tardes dos venres ou (nos pasados anos oitenta) nas mañás dos sábados, implicando case sempre diversos esforzos e cargas individuais que cómpre entender no marco de compromisos vitais a prol da transformación social democrática. Desde o 2020, con ocasión da pandemia de COVID, que obrigou a realizar reunións de carácter virtual e non presencial, é frecuente celebrar estas reunións cun dobre carácter presencial e virtual, para quen por dificultades de índole diversa, non pode desprazarse a Compostela no día e sesión prevista e convocada de modo escrito coa súa oportuna orde do día.

Ao longo destes anos a Asociación elixiu un total de doce compañeiros e compañeiras para a responsabilidade da Presidencia, como se pode ver no cadro adxunto. Asociados e asociadas que, menos no intre inicial, desenvolveran outras tarefas previas como parte do Secretariado Galego e que incluso continuaron logo case sempre realizando outras tarefas organizativas, obrigándose a un esforzo de renovación bianual ata o ano 1999, en que se aprobou estatutariamente a posibilidade de períodos máis amplos para o exercicio de responsabilidades unipersoais. Ao longo dos últimos vinte anos non houbo nomes distintos exercendo a Presidencia de Nova Escola Galega, fóra dos de Marilo Cadedo e Xosé Lastra, a pesar de terse suscitado o seu relevo. Os primeiros Estatu-

Algunhas das persoas que exerceron a Presidencia de NEG.

tos de Nova Escola Galega, de 1983, marcaban estritamente a permanencia máxima en tal responsabilidade durante un período de dous anos, podendo ser no futuro a persoa electa para esa función elixida de novo. Ao paso dos anos, nun contexto de menor dinamismo asociativo xeral, por unha parte, pero tamén de maior complexidade das tarefas organizativas desenvolvidas desde a presidencia dunha Asociación, que acadara tamén unha regularidade burocrático-administrativa apreciable —chegando a dispoñer ademais de local-oficina en alugueiro, unha persoa contratada con funcións administrativas e algúns recursos financeiros, de máis delicada xestión e baixo control público—, foise facendo máis complicado contar coa disposición persoal a levar a cabo con liderado as tarefas propias desta responsabilidade.

Todas as persoas anteriores desenvolveron, igualmente, antes ou despois, outras responsabilidades no marco do Secretariado, no que tamén desenvolveron as responsabilidades de Vicepresidencia, Secretaria e Tesouraría outros/as asociadas: Xoanca Albarelos Codesido, Cecilia Bello, Pilar Bernárdez, Monsterrat Castro, Sonia Fernández C., Benedicto G. Villar, Xosé M. González Barreiro, Silvia Lijó, Sonia López Soto, Agustín Lorenzo López, Xosé M. Malheiro, David Otero, Xosé A. Pérez M., Benxamín Salgado, Andrés Santalla e Helena Zapico.

Un amplo número de asociadas e asociados ten participado noutras tarefas de xestión do Secretariado Galego, ademais das persoas con función administrativa de secretaria técnica. Entre eles e elas: Xosé A. Barral, Manuel Blanco R., Rosario Belda, Xosé R. Bernárdez Pérez, Belén Blan-

PRESIDENCIA DE NOVA ESCOLA GALEGA

• Mercedes Suárez Pazos	1983
• Antón Costa Rico	1985
• Fina Mosquera Roel	1987
• Manuel Bragado Rodríguez	1989
• Carme Soto Carballada	1991
• Xosé Ramos Rodríguez	1992
• Xosé Álvarez Castro	1994
• Xosé M. Cid Fernández	1995
• M ^a Dolores Candedo Gunturiz	1997
• Carmela Cons Pintos	2001
• Francisco Veiga García	2002
• Xosé Lastra Muruais	2005
• M ^a Dolores Candedo Gunturiz	2009
• Xosé Lastra Muruais	2019

co, María Castro Calvo, Manuela Catoira, Luís Cachafeiro, Francisco Candia Durán, Ana I. Castro, Xesús Cendán, Carlos Cimadevila, Carmen D. Simón, Agustín F. Paz, Lois Ferradás, Ricardo Gurriarán Rodríguez, Alicia López Pardo, Camino Pereiro González, Susana Couso, Tereixa Ferreiro, Secundino García, Rosa García Garrido, Manuel G. Seoane, Xulio Gutiérrez R., Marga Graña Bermúdez, Antonio Hermida, Xiana Lastra, Emilio Legaspi, Xoan L. Lourido, Manuel López Fernández, Cesar Martínez Yáñez, Carmen Morán de Castro, Bety Navarro Aguiar, Santi Quiroga, Bríxida Pino, Belén Piñeiro, Elena Pousa, Ana Pose, Silvia Puga, Xesús R. Rodríguez, Xesús R. Jares, Pedro Rodríguez, Antón Rozas, Alexandre Sotelino, Esther Vázquez, Mercedes Vázquez, Miguel Vázquez F., Ricardo Ventosa, Rosa Mª Vicente, Fernando Vidal, Alfonso Villares Blanco, Andrea Maroñas e Carmen Denébola Álvarez.

É oportuno salientar que o modelo organizativo desenvolvido polo Secretariado Galego, facendo predominar a toma consensuada de acordos, a responsabilización e unha positiva tonalidade emocional, tense constituído nunha escola de formación de militantes e de cadros que, con algunha frecuencia, desde tal aprendizaxe accederon logo a desempeños de dirección colexiada e/ou unipersonal en distintas institucións educativas, culturais e sociais. Con todo, esta valoración xenérica non pode ocultar a existencia de tensións e algúns conflitos —máis vivos nalgúns momentos e atemperados noutros— derivados de discre-

pancias sobre modos e procesos organizativos e bortelados por situacións de maior ou menor empatía emocional entre persoas que levan a cabo tarefas compartidas. De fondo, as realidades, as limitacións e dificultades sociais e contextuais, tamén afectan á vida interna dunha Asociación coma esta.

É oportuno facer notar que o conxunto das actividades, iniciativas, desempeños económicos, nomeamento de representantes de Nova Escola Galega ante distintas instancias, grupos ou entidades, e tomas de decisión sobre as diversas actividades públicas da Asociación teñen pasado nestes anos a través do Secretariado Galego, sendo limitadas e puntuais as iniciativas emprendidas polo órganos unipersoais da Asociación. Tamén ten sido unha constante actividade do Secretariado, xunto á diversa interrelación social, o mantemento de entrevistas institucionais: de presentación, de apertura de diálogo, de comunicación ante diversas reivindicacións ou, en décadas pasadas, en apoio de asociados penalizados por desenvolver unha actividade acorde coas nosas propostas, mantendo sempre unha autonomía e liberdade responsable, con algunha frecuencia non comprendida nin adecuadamente valorada, no pasado como nos momentos actuais, por parte da Administración da Xunta de Galicia e autoridades concernidas.

Todo un denso traballo, pois, que veu requirindo desde hai anos a contratación (a tempo parcial ou completo) de persoal administrativo, aínda que en reducida escala e por períodos breves de tempo, agás nos tempos máis recentes. Desempeñaron este traballo no pasado e en distintos momentos: Pablo Meira Cartea, Sonia López Soto, Encarnación Alonso Sánchez, María Pereira, Sandra Otero, Carina Blanco, Belén Blanco Vázquez, Silvia López Gómez, Fernando Vázquez Paz, Xiana Lastra Pernas, Andrea Maroñas Bermúdez e, no presente, Martina Bañobre Fernández.

Nova Escola Galega non se comportou ao longo destes anos como unha asociación moi numerosa na cifra dos seus asociados e asociadas, malia realizarmos en varios momentos específicas campañas de afiliación. Neste senso predominan os e as afiliadas que xeralmente adoptan un compromiso activo acorde coas finalidades da Asociación. A cifra inicial de 145 participantes na Asemblea Fundacional de 1983, pasou a ser de 248 contra fins de 1984, rexistrándose case 320 en novembro de 1985 ^[2], unha cifra que experimentou un

incremento ata os 380, mais tamén unha rápida redución, estabilizándose durante moitos anos, a pesar da existencia dun reducido número de baixas en cada ano compensado por un número similar de altas, vindo situarse durante os inicios do século XXI nunha cifra un pouco inferior aos 300 asociados, que ao paso do tempo foi reducíndose ata os 257 de 2017 e un algo menos no presente^[3]. Na fin desta primeira década comezara a xubilación docente de persoas que se incorporaran a Nova Escola Galega nas décadas anteriores, o que se intensificou durante a última década do presente, situación con algunha frecuencia acompañada cun parcial desligamento asociativo, que trouxo canda si unha redución de persoas dispostas a asumir responsabilidades ligadas ás funcións do Secretariado Galego, a pesar de terse dado unha parcial, pero limitada, renovación nas persoas que se incorporaron como asociadas.

É igualmente oportuno indicar que todas as Asembleas Anuais celebradas, cunha asistencia media de entre 25 a 40 asociados e asociadas, son o espazo:

- a). de aprobación das memorias anuais de actividades e económica, e das propostas para o seguinte ano.
- b). para ratificar as persoas propostas que exercen responsabilidades de coordinación de grupos de traballo e territoriais (caso de os haber).
- c). para renovar as/os membros do Secretariado Galego.
- d). ademais de para realizar a abordaxe dunha cuestión de fondo tocante á política educativa e á organización escolar, case sempre con auxilio dun documento de traballo previamente coñecido.

Nesta perspectiva, cando a cuestión suscitada reborda un tempo limitado de debate, o Secretariado organiza unha sesión dun día de traballo, no que chamamos os "Encontros de debate de Nova Escola Galega"; así, téñense realizado algúns de tales "encontros" específicos, particularmente entre 1985 (Poio) e 1995 (Santiago), suscitados pola reflexión sobre o noso modelo pedagóxico, a escola que queremos, a territorialización dos servizos educativos, a reforma educativa (arredor da LOXSE, 1990), ou o lugar dos MRP. De feito, son chamados "Encontros de debate" tamén os encontros, xeralmente anuais, relacionados coa presentación de experiencias ligadas á educación no medio rural. O máis recente dun de tales Encontros de debate doutras cuestións celebrouse en Santiago o pasado 10 de setembro de 2022.

[2] O reparto territorial era o seguinte: Santiago, 94; Vigo, 42; Barbanza, 15; Ourense, 23; A Coruña, 38; Bergantiños, 24; Lalín-A Estrada, 18; Ferrol, 30; Lugo, 18; Baixo Miño, 5; Pontevedra-Morrazo, 23; Salnés, 15; e Lugo Norte, 5; o que traslada unha imaxe plausible da presenza de asociados de Nova Escola Galega, ao longo do tempo.

[3] Co seguinte reparto territorial: ampla comarca de Santiago, 78; Pontevedra, O Morrazo e O Salnés, 21; O Baixo Miño e Vigo, 23; provincia de Lugo, 41; Lalín-A Estrada, 7; A Coruña-As Mariñas, 44; O Barbanza e Bergantiños, 11; Ferrolterra: 13 e provincia de Ourense: 19.